EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 13.4.2018
COM(2018) 181 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o uporabi Direktive 2007/43/ES in njenem vplivu na dobrobit piščancev, ki se gojijo za proizvodnjo mesa, ter razvoju kazalnikov dobrobiti

(Besedilo velja za EGP)

1 OZADJE

To poročilo se nanaša na Direktivo Sveta 2007/43/ES[1] o določitvi minimalnih pravil za zaščito piščancev, ki se gojijo za proizvodnjo mesa (v nadaljnjem besedilu: Direktiva), in obravnava člen 6(3) Direktive, v skladu s katerim mora Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu poročati o uporabi Direktive in njenem vplivu na dobrobit piščancev, ki se gojijo za proizvodnjo mesa. V poročilu so upoštevani proizvodni pogoji, ki vplivajo na dobrobit brojlerjev, ter socialnoekonomske in upravne posledice Direktive, vključno z regionalnimi vidiki. To poročilo je tudi eden od ukrepov, predvidenih v strategiji EU za zaščito in dobro počutje živali za obdobje 2012–2015[2]. Strategija EU je spodbujala pristop, ki je temeljil na rezultatih dobrobiti živali, ter splošnejšo uporabo kazalnikov za oceno dobrobiti brojlerjev in ob zakolu v prihodnje.

To poročilo temelji na študiji, končani leta 2017, o socialnoekonomskih vplivih izvajanja Direktive in vplivih njenega izvajanja na dobrobit živali[3] (v nadaljnjem besedilu: študija iz leta 2017). Drugi viri informacij vključujejo presoje Generalnega direktorata za zdravje in varnost hrane, ki zagotavljajo informacije o uradnem nadzoru, mnenja Evropske agencije za varnost hrane (EFSA) in druge študije, ki zagotavljajo znanstveno znanje o dobrobiti brojlerjev, ter rezultat delavnice z vsemi državami članicami o uporabi podatkov klavnic za spremljanje dobrobiti[4], ki je potekala leta 2017.

Pred Direktivo ni bilo zahtev glede dobrobiti posameznih vrst brojlerjev in so se uporabljale le zahteve Direktive 98/58/ES[5] o zaščiti rejnih živali, v kateri so določena splošna načela za nastanitev, krmljenje, napajanje in oskrbo, ki ustrezajo fiziološkim in etološkim potrebam živali. Leta 2005 je študija Eurobarometer pokazala, da več kot 40 % državljanov EU meni, da so piščanci, ki se gojijo za proizvodnjo mesa, ena od vrst, pri katerih so najbolj potrebne izboljšave v zvezi z dobrobitjo in zaščito[6].

Komisija je v ločenem poročilu o učinku genske selekcije na dobrobit piščancev, ki se gojijo za proizvodnjo mesa, pripravljenem v skladu z zahtevo iz člena 6(1) Direktive, sklenila, da je Evropska komisija v skladu s svojim mandatom na področju dobrobiti živali pripravljena

---

1 Direktiva Sveta 2007/43/ES z dne 28. junija 2007 o določitvi minimalnih pravil za zaščito piščancev, ki se gojijo za proizvodnjo mesa (UL L 182, 12.7.2007, str. 19–28).

2 COM(2012) 6 final, https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/strategy_en.

3 Študija z naslovom „Study on the application of the broilers Directive (DIR 2007/43/EC) and development of welfare indicators“ (Študija o uporabi direktive o brojlerjih (Direktiva 2007/43/ES) in razvoju kazalnikov dobrobiti), na voljo na spletnem naslovu https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f4ccd35e-d004-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-50600507.

4 Poročilo z naslovom „Use of slaughterhouse data to monitor welfare of broilers on farm“ (Uporaba podatkov klavnic za spremljanje dobrobiti brojlerjev na farmi), na voljo na spletnem naslovu https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9fbf913d-de15-11e6-ad7c-01aa75ed71a1/language-en.

5 Direktiva Sveta 98/58/ES z dne 20. julija 1998 o zaščiti rejnih živali (UL L 221, 8.8.1998, str. 23–27).

6 Raziskava z naslovom „Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals“ (Mnenja potrošnikov o dobrobiti rejnih živali), na voljo na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2005/surveyKy/450.

spodbujati napredek na tem področju z obstoječimi orodji in da na tej stopnji zakonodajni instrument ni potreben[7].

Z Direktivo so bile uvedene zahteve za dobrobit živali, ki veljajo za hleve, v katerih se gojijo piščanci za proizvodnjo mesa, in največje gostote naseljenosti, pri čemer so bile določene dodatne zahteve za rejce v primeru večje gostote naseljenosti. V primeru večjih gostot naseljenosti je treba jati, poslani v klavnico, priložiti podatke o stopnji umrljivosti in jih oceniti. To je prvi zakonodajni akt EU, s katerim so uvedeni kazalniki, ki temeljijo na živalih, za urejanje dobrobiti živali. Poleg nediskriminatornih pregledov farm se izvaja tudi spremljanje v klavnicah, na podlagi katerega bi bilo treba v nekaterih primerih izvesti preiskave farm za nadaljnje ukrepanje v zvezi z ugotovitvami pregledov *post mortem*.

2 EKONOMIJA SEKTORJA

EU je pomembna svetovna proizvajalka brojlerjev (11,3 % svetovne proizvodnje) in je leta 2014 proizvedla skupaj 14,1 milijona ton perutninskega mesa. Po podatkih študije iz leta 2017 so večjo količino proizvedle Brazilija, Združene države Amerike in Kitajska. Tri četrtine proizvodnje EU so skoncentrirane v sedmih državah članicah, v katerih so tudi največje farme, in sicer na Poljskem, v Združenem kraljestvu, Nemčiji, Franciji, Španiji, Italiji in na Nizozemskem[8].

Po podatkih študije iz leta 2017 se je proizvodnja brojlerjev v EU med letoma 2009 in 2014 povečala za 18,6 % in zdaj znaša 6,5 milijard ptic na leto. Proizvodnja in poraba perutninskega mesa sta se stalno povečevali in perutninsko meso je po porabi v EU na drugem mestu, za svinjskim mesom. Proizvodnja in poraba perutninskega mesa v EU se bosta med letoma 2015 in 2025 predvidoma povečali za 3,8 % oziroma 3,4 %. V EU je stopnja samooskrbe s perutninskim mesom 103,9-odstotna, pri čemer izvoz obsega 11 % proizvodnje, uvoz pa 6 %. Uvoženi proizvodi, med katerimi so večinoma kosi mesa višje vrednosti iz Brazilije in Tajske, so namenjeni predvsem v Francijo, Nemčijo, na Nizozemsko in v Združeno kraljestvo.

Po podatkih študije iz leta 2017 je v sektorju perutnine EU zaposlenih nekaj več kot četrt milijona oseb, pri čemer jih je 62 % zaposlenih na področju zakola/predelave, skoraj petina (19 %) pa v primarni proizvodnji, večinoma na 23 360 velikih farmah brojlerjev[9]. V nekaterih regijah EU je sektor močno integriran (skupno lastništvo obratov za vzrejo, valilnic, hlevov, obratov za krmo in obratov za predelavo), rejci pa prejmejo predhodno določen znesek za stroške dela in spremenljive stroške. V drugih regijah je stopnja integracije nižja, rejec pa je tudi lastnik ptic. Visoke stopnje integracije so pogoste v Avstriji, Franciji, Italiji, Nemčiji in

[7] Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o učinku genske selekcije na dobrobit piščancev, ki se gojijo za proizvodnjo mesa (COM(2016) 182 final), http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0182&qid=1521040447893&from=SL.

[8] Generalni direktorat Evropske komisije za kmetijstvo in razvoj podeželja, na voljo na spletnem naslovu https://ec.europa.eu/agriculture/poultry_sl

[9] Čeprav farme z več kot 1 000 brojlerji (po podatkih Eurostata iz leta 2013) zajemajo manj kot 1 % vseh farm brojlerjev, se na njih goji 94 % ptic.

Združenem kraljestvu, nižje stopnje pa so pogostejše v Belgiji, na Finskem, Nizozemskem, Poljskem in Švedskem. Na Danskem in Madžarskem sta razširjena oba modela.

3 UPORABA DIREKTIVE

V študiji iz leta 2017 je navedeno, da je bila Direktiva v celoti prenesena v nacionalno zakonodajo, da se izvaja na regionalni ravni v Belgiji, Italiji, Nemčiji in Španiji ter da je v Združenem kraljestvu izvajanje decentralizirano.

3.1 Usposabljanje in usmerjanje oseb, ki ravnajo s piščanci

Z Direktivo so bile uvedene posebne zahteve za usposabljanje rejcev, za katere veljajo odstopanja na podlagi predhodnih izkušenj. Tako usposabljanje odobrijo organi, običajno pa ga izvaja tretja oseba. Vendar je bilo v študiji iz leta 2017 navedeno, da nekaj držav članic ne zagotavlja ustreznih programov usposabljanja.

Pri usposabljanju je poudarek na odgovornosti rejca ter potrebi po ravnovesju med upravljanjem in zagotavljanjem virov, pa tudi praktičnih vidikih ulova in prevoza.

Organi rejcem zagotovijo potrdilo o usposobljenosti, pri čemer se dve tretjini teh potrdil podelita po usposabljanju, ena tretjina pa na podlagi predhodnih izkušenj. Številni rejci, ki bi lahko uveljavili odstopanje na podlagi svojih izkušenj, so se namesto tega odločili za usposabljanje, saj se jim je zdela priložnost, da se seznanijo z vidiki, kot sta vedenje brojlerjev in stres pri njih, dragocena[10].

Čeprav osebe, ki ulovijo in natovarjajo ptice pred prevozom za zakol, ne potrebujejo potrdila o usposobljenosti, jim morajo rejci v skladu z Direktivo zagotoviti navodila in smernice. Vendar rejec običajno ni tisti, ki organizira ulov, zlasti če je sektor močno integriran in prevoz organizirajo klavnice, zato ni v najboljšem položaju, da bi ekipi za ulov dajal navodila. V takih primerih so nekateri segmenti panoge ekipam za ulov zagotovili dodatno usposabljanje, da bi bile vključene osebe seznanjene z dobrimi praksami in svojimi pravnimi odgovornostmi.

3.2 Gostota naseljenosti in pregledi

V Direktivi so določeni trije razponi za gostoto naseljenosti, rejci pa morajo izpolniti poseben sklop zahtev za vsakega od njih:

- splošno pravilo je, da gostota naseljenosti ne presega 33 kg/m^2;
- odstopanje od tega s povečanjem gostote s 33 kg/m^2 na največ 39 kg/m^2 se lahko odobri, če se za vsak hlev evidentirajo dodatne podrobnosti in zagotovijo določeni

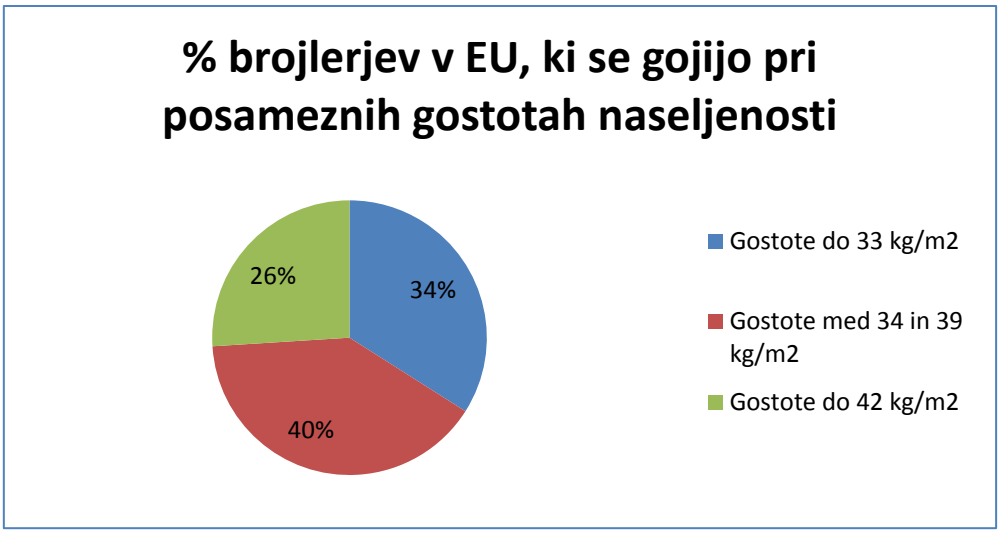
[10] Poročilo z naslovom „Educating professionals on animal welfare“ (Izobraževanje strokovnjakov o dobrobiti živali), na voljo na spletnem naslovu

https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4cca0815-024f-11e7-8a35-01aa75ed71a1.

klimatski parametri. Poleg tega se v dokumentaciji, ki je priložena jati v klavnici, navedeta stopnja dnevne umrljivosti in kumulativna stopnja dnevne umrljivosti;

- gostota se lahko dodatno poveča z 39 kg/m^2 na največ 42 kg/m^2, kadar so izpolnjeni pogoji iz prejšnje točke in organi pri spremljanju potrdijo, da so stopnje umrljivosti dalj časa nizke in da se izvajajo dobre prakse upravljanja. V Direktivi je za te največje gostote naseljenosti določen kazalnik v obliki enačbe za kumulativno stopnjo dnevne umrljivosti, ki se ne sme preseči.

Po podatkih študije iz leta 2017 so se Avstrija, Danska, Nemčija, Švedska in Združeno kraljestvo pri prenosu Direktive v nacionalno zakonodajo odločili, da ne bodo uporabili nekaterih ali vseh teh odstopanj glede gostote naseljenosti. Nemčija in Združeno kraljestvo sta navedla, da njuna odločitev temelji na znanstvenih dokazih, da lahko večje gostote naseljenosti ogrozijo dobrobit. V preostalih 23 državah članicah je bila Direktiva neposredno prenesena v nacionalno zakonodajo. V času študije iz leta 2017 je bila v eni skupini držav članic največja dovoljena gostota naseljenosti 33 kg/m^2, v drugi skupini 39 kg/m^2, v tretji pa največ 42 kg/m^2, na splošno pa se za skoraj tri četrtine brojlerjev v EU pri reji uporablja gostota naseljenosti, manjša od 39 kg/m^2 (glej graf).

V študiji iz leta 2017 je navedeno, da se pri nekaj več kot četrtini proizvodnje EU uporablja največja gostota naseljenosti, pri čemer morajo rejci izpolniti nekatere dodatne zahteve iz Direktive. Več kot polovica (55 %) brojlerjev, ki se gojijo pri največji gostoti naseljenosti, je v Franciji, 18 % jih je na Nizozemskem in 9 % v Belgiji.

Organi so pri naključnih pregledih zagotovili, da se čezmerna gostota naseljenosti ne pojavlja v obdobjih tveganja. Eno obdobje tveganja je tik pred „redčenjem“, tj. prakso, ki se uporablja v številnih državah članicah in pri kateri se delež ptic odstrani za zakol nekaj dni pred zakolom večine jate, s čimer se ustvari dodaten prostor v hlevu. Drugo obdobje, ko je lahko gostota naseljenosti največja, je, tik preden se ptice pošljejo v zakol na koncu proizvodnega cikla. Da bi lahko države članice učinkovito ocenile skladnost s pravnimi zahtevami Direktive, morajo določiti jasna merila za skladnost, da lahko njihovi inšpektorji v praksi presodijo, ali farme ravnajo v skladu z zakonodajo. Večina držav članic je poskrbela za določeno obliko usmerjanja glede praktičnih korakov, ki jih je treba izvesti pri merjenju

gostote naseljenosti, le redke pa so inšpektorjem zagotovile smernice za oceno ustreznosti prezračevanja. Prezračevanje je ključno za zagotovitev klimatskih pogojev v hlevu, vendar je le malo organov držav članic opredelilo največje koncentracije plina in zagotovilo opremo za njihovo merjenje. Naključni pregledi farm so večinoma osredotočeni na zagotovljene vire in ne na same ptice, saj je težko pregledati posamezne žive ptice med več tisoč pticami v hlevu.

Nekateri organi, zlasti na Danskem, ki ima najstarejši sistem za spremljanje posebnih kazalnikov v klavnici, so navedli, da se problematične farme lahko učinkoviteje opredelijo na podlagi spremljanja klavnic kot na podlagi naključnih pregledov farm. Ti organi menijo, da je uporaba kazalnika, ki temelji na živali, se lahko izmeri *post mortem* in je močno povezan s klimatskimi pogoji v hlevu med rejo, najučinkovitejši način organizacije nadzora in ciljne obravnave morebitnih težav z okoljskimi pogoji na farmi.

Panoga in organi menijo, da zahteva za podatke o stopnji dnevne umrljivosti in kumulativni stopnji dnevne umrljivosti, ki jih je treba priložiti jatam za zakol, pomeni čezmerno breme. V večini držav članic se jati pri prevozu v klavnico priložijo samo podatki o kumulativni stopnji dnevne umrljivosti. Da bi lahko organi ugotovili, kdaj so ptice poginile, tj. malo pred zakolom ali že med rejo, morajo imeti v primeru gostot naseljenosti, večjih od 33 kg/m^2, dostop do stopenj dnevne umrljivosti. V nekaterih državah članicah je zagotavljanje teh podatkov olajšano, saj rejci evidentirajo stopnje dnevne umrljivosti neposredno v podatkovno zbirko, dostop do teh podatkov pa imajo tudi uradni veterinarji, ki morajo morda preiskati, kdaj so ptice poginile.

V posameznih državah članicah se uporabljajo različne največje gostote naseljenosti. S strožjimi zahtevami glede upravljanja in spremljanja v primeru večjih gostot naseljenosti se zmanjšajo morebitne težave z dobrobitjo.

Panoga ceni zahtevo za usposabljanje rejcev, nekateri segmenti panoge pa zagotavljajo tudi dodatno usposabljanje za organizatorje prevoza in osebje, ki sodeluje pri ulovu ptic pred prevozom.

S pregledi farm se načeloma zagotovi, da so zakonodajne zahteve izpolnjene, vendar države članice niso v vseh primerih zagotovile jasnih meril za skladnost, da bi lahko njihovi inšpektorji praktično presodili, ali farme ravnajo v skladu z zakonodajo, vseeno pa se izvajajo nekatere dobre prakse, kot so ustrezno opredeljene največje koncentracije plina in dajanje na voljo opreme za njihovo merjenje.

Ena od dobrih praks, ki se izvaja v nekaterih državah članicah, je samodejno izmenjevanje podatkov o stopnjah umrljivosti, ki olajšuje preiskave primerov prevelikega števila smrti v skladu z Direktivo.

4 RAZVOJ KAZALNIKOV DOBROBITI

4.1 Obvezen kazalnik

Da bi bil kazalnik koristen del programa spremljanja, mora biti jasno opredeljen, praktično izmerljiv in podpirati odločanje v zvezi s sprejemljivostjo pogojev na farmi. Največja

kumulativna stopnja dnevne umrljivosti[11], ki je v Direktivi določena za farme z največjimi gostotami naseljenosti, je tak kazalnik.

Ta kazalnik, ki se določi za vsako jato z uporabo enačbe, določene v Direktivi, se lahko uporablja za presojo, ali je rejec uspešno preprečil preveliko število smrti med rejo. Če jate, ki se gojijo pri največjih gostotah naseljenosti, presegajo predpisano mejno vrednost, organi zahtevajo, naj rejci ustrezno dokažejo, da so vzroki zunaj njihovega nadzora, sicer morajo naslednjih sedem zaporednih jat gojiti pri manjši gostotah. Rejec mora v celotnem obdobju ohranjati gostoto pod to mejo, da lahko znova pridobi dovoljenje za povečanje gostote naseljenosti.

V primeru previsokih stopenj umrljivosti ptice pogosto poginejo v prvem tednu proizvodnje, rejci pa trdijo, da so vzrok za to pogoji v valilnici in/ali starševskih jatah. Organi take trditve sprejmejo, vendar ne opravijo preiskave pogojev v valilnici. Pravo EU ne določa posebnih zahtev za valilnice in nobena od držav članic, v zvezi s katerimi je GD za zdravje in varnost hrane opravil presojo, ni imela meril za ocenjevanje splošnih zahtev Direktive 98/58/ES v zvezi s temi obrati.

Uporaba kumulativne stopnje dnevne umrljivosti za zmanjšanje gostot naseljenosti za naslednje jate se pogosto dojema kot kazen. Da ne bi presegli mejne vrednosti in da bi se izognili zmanjšanju gostot naseljenosti, lahko rejci, ki bi ptice drugače morali usmrtiti zaradi dobrobiti živali, namesto tega izberejo morebitno nezdrave ptice za prevoz za zakol, da se potem ne upoštevajo pri stopnjah umrljivosti njihove farme.

V skladu z zahtevami je spremljanje razmer, kot so neobičajne stopnje kontaktnega dermatitisa, parazitoza in sistemska obolenja, del rutinskega pregleda *post mortem* v klavnici. Vendar v Direktivi nista opredeljena obseg in stopnja takih razmer, ki ustrezata slabim pogojem za dobrobit. Čeprav mora uradni veterinar sporočiti rezultate rejcu in pristojnemu organu, če rezultati pregleda kažejo nizko stopnjo dobrobiti živali, pa država članica po lastni presoji dodatno določi merljiva merila in zagotovi kazalnik, ki bi lahko podpirali to odločitev.

4.2 Prostovoljni kazalniki

V študiji iz leta 2017 je navedeno, da nacionalno pravo 18 držav članic vključuje zahtevo za evidentiranje dermatitisa nožnih blazinic, pri čemer je ta zahteva v 15 od teh držav povezana s ciljno usmerjenimi ukrepi. Dermatitis nožnih blazinic je kazalnik, ki se spremlja v klavnici in se lahko uporabi za opredelitev problematičnih farm, pri katerih so potrebni popravni ukrepi za obravnavo osnovnih težav. Dermatitis nožnih blazinic je oblika kontaktnega dermatitisa, ki nastane zaradi opeklin zaradi amoniaka, pri čemer dolgotrajen stik z nekakovostno steljo ter velika vsebnost vlage in amoniaka povzročijo razdraženost kože zaradi kemičnih snovi. Dermatitis nožnih blazinic je povezan z drugimi oblikami kontaktnega dermatitisa, kot so opekline skočnih sklepov in mehurji na prsih, ki kažejo na nekakovostno steljo ter morebitne

[11] „Kumulativna stopnja dnevne umrljivosti“ pomeni vsoto stopenj dnevne umrljivosti, te pa pomenijo število piščancev, ki so poginili v hlevu istega dne, vključno s piščanci, odpeljanimi v zakol zaradi bolezni ali drugih razlogov, deljeno s številom piščancev, ki so ta dan v hlevu, ter pomnoženo s 100.

težave s šepavostjo in mobilnostjo. Ulov, prevoz ali pogoji v klavnici nanj ne vplivajo, zato je dober kazalnik dobrobiti živali na farmi. Ker je ta kazalnik v 15 državah članicah po zakonu povezan s ciljno usmerjenimi ukrepi, v Združenem kraljestvu in Španiji pa se taki sistemi izvajajo, ne da bi bili zakonsko predpisani, to pomeni, da se ta sistem točkovanja uporablja za skoraj 80 % proizvodnje perutnine v EU.

Ta kazalnik se v praksi najdlje uporablja na Švedskem, Danskem, Nizozemskem in v Združenem kraljestvu, pri čemer te države uporabljajo tristopenjski sistem točkovanja, ki ga je prva uvedla Švedska[12]. Enajst držav članic, ki nimajo takega sistema točkovanja, povezanega s ciljno usmerjenimi ukrepi, vseeno izvaja preglede *post mortem* v skladu z Uredbo (ES) št. 854/2004[13], vendar teh podatkov ne uporabljajo sistematično za prednostno razvrščanje pregledov farm.

Države članice so lahko na podlagi uporabe dermatitisa nožnih blazinic kot kazalnika razvile učinkovite sisteme nadzora za dobrobit brojlerjev[14]. Čeprav države članice uporabljajo različne sprožilne stopnje in točkovanje, vse zagotavljajo navodila za ocenjevanje *post mortem*, sporočanje rezultatov in nadaljnje ukrepe. Potrebna sta dobra komunikacija in usklajevanje med organi, pristojnimi za klavnice in farme, da se od rejcev, katerih rezultati so stalno slabi, zahteva rešitev težave. Če pa so rezultati glede dermatitisa nožnih blazinic stalno dobri, to dokazuje, da rejec ravna uspešno.

Agencija EFSA je zagotovila usklajen sistem zbiranja podatkov in vzorec za predložitev podatkov[15], kot se zahteva v členu 6(2) Direktive. Strokovnjaki držav članic so na delavnici leta 2017 navedli, da ta epidemiološki pristop / pristop z vzorčenjem sicer omogoča pregled stopenj dermatitisa nožnih blazinic na nacionalni ravni, vendar ne zagotavlja orodja za redno prednostno razvrščanje nadzora posameznih farm. Strokovnjaki držav članic so sklenili, da bi morali pripraviti smernice o tem, kako bi se lahko podatki klavnic uporabljali v okviru nadzora na podlagi tveganja, če tak sistem še ni vzpostavljen.

Stopnje umrljivosti zagotavljajo osnovno merilo za dobrobit jate, vendar se v večini držav članic točkovanje, ki se opravi *post mortem* v zvezi s posebnimi vrstami kontaktnega dermatitisa, predvsem dermatitisa nožnih blazinic, zdaj obravnava kot najboljši način za

[12] de Jong, I., in van Harn, J. „Management tools to reduce footpad dermatitis in broilers“ (Orodja za upravljanje za zmanjšanje dermatitisa nožnih blazinic pri brojlerjih). Aviagem, 2012.

[13] Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 854/2004 z dne 29. aprila 2004 o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi (UL L 139, 30.4.2004, str. 206, popravljena in ponovno objavljena v UL L 226, 25.6.2004, str. 83).

[14] Huneau-Salaün, A., Stärk, K. D., Mateus, A., Lupo, C., Lindberg, A., in Le Bouquin-Leneveu, S. „Contribution of Meat Inspection to the surveillance of poultry health and welfare in the European Union“ (Prispevek inšpekcijskih pregledov mesa k nadzoru zdravja in dobrobiti perutnine v Evropski uniji), Epidemiology & Infection, 2015, zvezek 143, izdaja 11, str. 2459–2472.

[15] Poročilo z naslovom „Technical assistance to the Commission (Article 31 of Regulation (EC) No 178/2002) for the preparation of a data collection system of welfare indicators in EU broilers' slaughterhouses“ (Tehnična pomoč Komisiji (člen 31 Uredbe (ES) št. 178/2002) za pripravo sistema zbiranja podatkov o kazalnikih dobrobiti v klavnicah za brojlerje v EU), na voljo na spletnem naslovu http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2013.3299/pdf.

oceno tveganja za farme brojlerjev ter njihovo prednostno razvrščanje za preiskave in ukrepe. Spremljanje naslednjih jat *post mortem* se lahko uporabi za potrditev, da so bile osnovne težave odpravljene.

Pogosto se domneva, da so visoke stopnje umrljivosti v zgodnjih fazah reje posledica pogojev v valilnicah in/ali starševskih jatah, vendar organi ne opravijo preiskav takih obratov, saj zanje nimajo opredeljenih posebnih pravil za dobrobit živali.

5 VPLIV NA DOBROBIT PIŠČANCEV

V mnenju agencije EFSA[16] so navedene pomembne bolezni, ki imajo posledice za dobrobit brojlerjev, kot so težave z nogami, kontaktni dermatitis, trebušna vodenica in sindrom nenadne smrti. Poleg tega je navedeno, da intenzivna selekcija za hitro stopnjo rasti in večjo učinkovitost krme ter tudi okoljske razmere te bolezni stopnjujejo. Namen Direktive je izboljšati dobrobit piščancev z boljšim upravljanjem in boljšimi okoljskimi pogoji, v skladu z njo pa je vprašanje genske selekcije predmet drugega poročila Komisije.

V študiji iz leta 2017 je navedeno, da države članice in panoga niso v večjem obsegu ocenile vpliva Direktive. Presoje, ki jih je opravil GD za zdravje in varnost hrane, in delavnica z državami članicami iz leta 2017 so podlaga za naslednje sklepne ugotovitve o vplivu Direktive na dobrobit ptic.

Proizvodni sistemi so v bistvu enaki, kot so bili pred začetkom veljavnosti Direktive, pri čemer se enodnevni piščanci nastanijo v hlevu, v katerem so tla pokrita s steljo (npr. slamo, lesnimi sekanci, šoto ali papirjem). Izboljšave so bile dosežene v zvezi s hlevi in kakovostjo okolja, saj so nekatere države članice postopoma odpravile stare hleve, v katerih ni bilo mogoče izpolniti zahteve za ohranjanje povprečne relativne vlažnosti v hlevu pod 70 % v 48 urah, ko je zunanja temperatura nižja od 10 °C. Ugotovljeno je bilo, da to prav tako povzroča visoke stopnje dermatitisa nožnih blazinic, zato so se tudi zaradi spremljanja tega kazalnika dosegle izboljšave nastanitve.

Večina sistematskih izboljšav je bila torej dosežena na podlagi ukrepov za obravnavo dermatitisa nožnih blazinic in ne z naključnimi pregledi farm. Ukrepi za obravnavo visokih stopenj kontaktnega dermatitisa so vključevali tudi usmrtitev mladih ptic pred nastankom težav z mobilnostjo ter preprečevanje poslabšanja dobrobiti ptic. Šteje se, da je k zmanjšanju pojavljanja bolezni, kot sta kokcidioza in nekrotični enteritis, ter s tem k izboljšanju zdravja ptic prispevalo tudi vzdrževanje ustrezne stelje v celotnem življenjskem ciklu jate.

Koristi sprejetja takih ukrepov glede zdravja jate pa so neposredno razvidne tudi iz drugih prizadevanj GD za zdravje in varnost hrane v okviru akcijskega načrta Komisije proti antimikrobični odpornosti[17]. Obstajajo zlasti dokazi, da se je potreba po uporabi

[16] Mnenje z naslovom „Scientific Opinion on the influence of genetic parameters on the welfare and the resistance to stress of commercial broilers“ (Znanstveno mnenje o vplivu genskih parametrov na dobrobit komercialnih brojlerjev in njihovo odpornost proti stresu), na voljo na spletnem naslovu http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2010.1666/full.

[17] https://ec.europa.eu/health/amr/sites/amr/files/amr_action_plan_2017_en.pdf.

antimikrobičnih zdravil (razen kokcidiostatikov) za zdravljenje pogostih bolezni občutno zmanjšala ali pa ne obstaja več v tistih državah članicah, ki se v veliki meri posvečajo vprašanjem dobrobiti, zdravja in higiene[18].

Direktiva je zagotovila dober okvir za zagotavljanje dobrobiti brojlerjev, z uporabo kazalnika v zvezi z dermatitisom nožnih blazinic pa je bilo doseženih največ sistematskih izboljšav na področju dobrobiti živali, čeprav tako točkovanje na ravni EU ni opredeljeno.

6 STROŠKI DIREKTIVE

V študiji iz leta 2017 je na podlagi raziskave držav članic navedeno, da so bili stroški izvajanja Direktive ocenjeni v šestih državah članicah in niso bili primerljivi. Evidentirani letni in enkratni stroški izvajanja so bili povezani s stroški rejcev za izpolnitev podrobnejših zahtev, stroški organov za dodatno osebje in opremo za merjenje okoljskih parametrov ter upravnimi in proizvodnimi stroški za panogo.

V študiji iz leta 2017 je navedeno, da države članice in panoga na splošno menijo, da izvajanje Direktive nima večjih finančnih posledic. Samo Združeno kraljestvo in Nizozemska sta navedla, da so bili stroški precejšnji. Združeno kraljestvo je na podlagi ocene učinka pred izvedbo Direktive ocenilo, da bodo enkratni in letni stroški v osmih letih znašali približno 71,1 milijona EUR. Glavni stroški so nastali zaradi odločitve Združenega kraljestva, da farmam ne bo dovolilo gojenja pri največjih gostotah naseljenosti. Po podatkih študije iz leta 2017 je te stroške krila panoga, vendar so bili potrošniki pripravljeni plačati za proizvode, proizvedene ob upoštevanju višjih standardov dobrobiti živali, kar je izravnalo stroške manjše gostote naseljenosti in proizvodnje. Na Nizozemskem ni bila opravljena ocena učinka, vendar organi in panoga menijo, da so bili stroški izvajanja Direktive precejšnji, saj so se gostote naseljenosti pred Direktivo gibale od 45 kg/m^2 do 50 kg/m^2, manjša proizvodnja zaradi manjših gostot naseljenosti, uvedenih z Direktivo, pa je povzročila stroške, ki jih je morala prevzeti panoga. Po oceni Nizozemske so letni upravni in proizvodni stroški za panogo znašali 2,7 milijona EUR, kar ne vključuje izgube prihodkov zaradi zmanjšanja gostote naseljenosti za izpolnitev zahtev Direktive. V drugih državah članicah so se stroški izvajanja gibali od zanemarljivega zneska do 6 milijonov EUR na leto za rejce na Finskem.

Štelo se je, da zaradi spremljanja kazalnikov v klavnicah nastajajo stroški za osebje v klavnici in zaradi časa, ki ga temu namenijo uradni veterinarji (npr.: po oceni Češke so stroški za izvajanje pregledov v klavnicah znašali približno 1,3 milijona EUR).

Reja brojlerjev je velik sektor kmetijskega gospodarstva v EU, ki še naprej raste in zagotavlja precejšnje število delovnih mest. Izvoz in uvoz se medsebojno večinoma uravnotežujeta, izvajanje Direktive pa ni povzročilo velikih stroškov. Gojenje pri manjših gostotah naseljenosti ni imelo negativnega vpliva na konkurenčnost sektorja v različnih državah članicah.

[18] http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=121

7 SKLEPNE UGOTOVITVE

Gojenje brojlerjev je pomemben del kmetijskega gospodarstva EU, po podatkih, zbranih pri študiji iz leta 2017, pa izvajanje Direktive ni povzročilo velikih stroškov. Direktiva je zagotovila okvir, na podlagi katerega so države članice izboljšale upravljanje in nastanitev za brojlerje, kar je pozitivno vplivalo na zdravje in dobrobit teh ptic.

Nadzor na podlagi spremljanja dermatitisa nožnih blazinic najučinkoviteje dokazuje, da se je dobrobit živali izboljšala. Tak nadzor je najuspešnejši in najučinkovitejši način za prednostno razvrščanje preiskav farm. Poleg tega so lahko organi in rejci na podlagi točkovanja v zvezi z dermatitisom nožnih blazinic izmerili napredek in ohranili standarde na podlagi dejanskih rezultatov dobrobiti živali.

Države članice so seznanjene s koraki, potrebnimi za izvajanje sistemov spremljanja za dermatitis nožnih blazinic, in med njimi sta dve tretjini že uvedli take sisteme.

Naključni pregledi farm so še naprej pomemben del vsakega sistema nadzora, zlasti za preverjanje gostot naseljenosti ter ustreznosti upravljanja, nastanitve in drugih virov.

Različne države članice uporabljajo različne največje gostote naseljenosti, morebitni negativni učinki velikih gostot naseljenosti pa se zmanjšujejo z uporabo strožjih zahtev in spremljanja, pri čemer se kot kazalnik uporablja kumulativna stopnja dnevne umrljivosti. Pogosto se domneva, da so visoke stopnje umrljivosti posledica pogojev v valilnicah in/ali starševskih jatah, vendar znanih ukrepov organov za obravnavo te domneve ni. Ustrezna ocena bolj tehničnih zahtev, kot je prezračevanje, ki vplivajo na dobrobit piščancev, prav tako pomeni izziv za organe.

Komisija bo še naprej sodelovala z državami članicami pri razširjanju primerov dobre prakse za nadzor ter z državami članicami in panogo v zvezi s smernicami o upravljanju farm.